

‘Iedereen is nodig’

Het belang van de effectiviteit van de
‘trickle-down’ aanpak van Brainport
2020

Brainport 2020 : Doelen

- Top 3 toptechnologische regio's Europa
- Top 10 toptechnologische regio's mondiaal
- +40 miljard bijdrage aan BV-NL
- Jaarlijks 3% economische groei
- 3 grootschalige proeftuinen (eHealth, mobiliteit, energie)
- **Bijna complete werkgelegenheid**

Brainport programma:

“Op de flexibele arbeidsmarkt van 2020 werken jong en oud, man en vrouw en is er werk voor alle werkzoekenden **van alle niveaus**”

Brainport 2020 : Aanpak

Trickle-down principe:
Investeringsen in top-innovatie stimuleren de hele economie

INNOVATIE IS EEN BANENMOTOR

Brainport 2020 : De spanning

De kopgroep demarreert, vergeten we het peloton?

Meer labo-jassen → Meer overalls?

Beter WO-onderwijs → Beter (V)MBO-onderwijs?

Meer kennisindustrie → Meer maakindustrie?

Onderzoeksvragen

1. Leiden investeringen in top-technologische innovatie tot evenredige versterking van de onderkant van de arbeidsmarkt?
2. Wat kan Brainport doen om er voor te zorgen dat de investeringen in top-technologische innovatie ook aan onderkant van de arbeidsmarkt werk oplevert?

“Onderkant van de arbeidsmarkt”

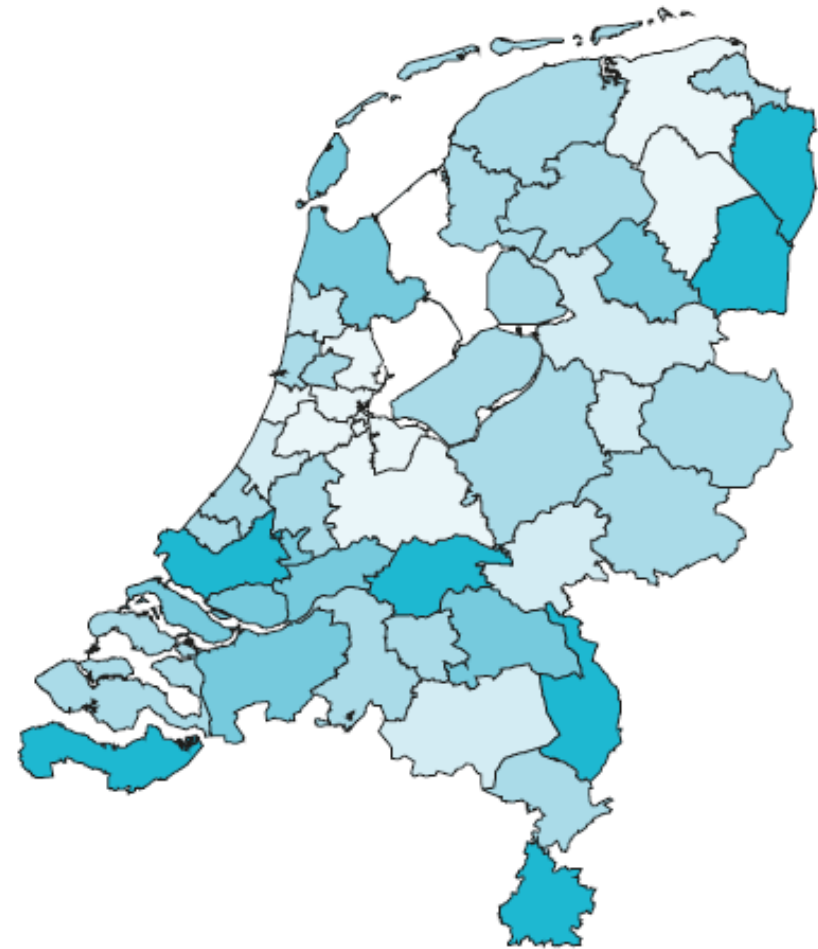
- Onder de onderkant van de arbeidsmarkt worden die mensen verstaan die niet of niet zonder steun van de overheid deelnemen aan het arbeidsproces.
- In Nederland zijn dit er circa 1.000.000. Dat is 6% van de totale bevolking, oftewel 1 op de 17 mensen.

“Laagopgeleid”

- Een **startkwalificatie** is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om serieus kans te maken op duurzaam geschoold werk in Nederland.
- Een startkwalificatie is een **diploma HAVO, VWO, MBO-2, HBO of WO**.
- Jongeren tot 23 jaar, zonder een afgeronde opleiding die geldt als startkwalificatie, worden als voortijdig schoolverlater gekenmerkt.
- Mensen zonder een startkwalificatie worden als laagopgeleid beschouwd.

1.3.5 Aandeel laagopgeleiden naar COROP (25 tot 65 jaar, 2008–2010)

	2001	2011
po	11%	8%
vmbo/mbo 1	24%	20%
havo/vwo	8%	8%
mbo 2-4	32%	32%
hbo	15%	21%
wo	8%	11%
Onbekend	0%	1%

Aandeel laagopgeleiden naar COROP (25–64 jaar, 2008–2010)

- 32,5% en meer
- 27,5 tot 30%
- Minder dan 25%
- 30 tot 32,5%
- 25 tot 27,5%

Bron: CBS.

SER Brabant – vraag naar laagopgeleiden.

- 28,8% van de banen wordt bezet door laagopgeleiden.
- de vraag naar laagopgeleid werk blijft stabiel.
- slechts 45% van de laagopgeleiden heeft een baan.
- aantal vacatures binnen SRE gebied laatste jaren met 70% afgenomen.

Toenemende druk op laagopgeleiden

- Stijgende opleidingseisen
 - Een startkwalificatie gaat vaak minimaal op MBO niveau 3 liggen, sommigen spreken zelfs al over MBO-4.
 - De vraag naar MBO 3-4 stijgt, zo zijn de prognoses, terwijl die op niveau 1 en 2 daalt.
- Verdringing
 - Middensegment banen verdwijnen (job polarisation)
 - Eén op de drie Nederlandse werknemers werkt onder zijn of haar opleidingsniveau
- Verkeerd opleidingsaanbod en opleidingskeuze
 - Schoolbanken in meerderheid worden bevolkt met mensen die opgeleid worden voor ‘kantoorfuncties’, terwijl de vraag ligt bij (hoogwaardige) techniek, zorg en onderwijs.
- “eenvoudige” arbeid verdwijnt (de vuilnisman moet customer-skills hebben en een PDA kunnen bedienen)

Vraag 1

- Leiden investeringen in top-technologische innovatie tot evenredige versterking van de onderkant van de arbeidsmarkt?

Analyse data

- Op dit moment is reeds 55% van de laagopgeleiden inactief
- Percentueel aantal laagopgeleiden neemt weliswaar af
- Vraag naar flexibiliteit in de arbeidsmarkt conflicteert met gebrek aan sociale vaardigheden (flexibiliteit)
- Bij onvolledige werkgelegenheid neemt kans op verdringing en stijgende opleidingseisen toe

Interviews

- Trickle-down is geen automatisme (Hendrikse)
- Financiële crisis verandert uitgangspunten B2020 wezenlijk en schuift de agenda wellicht 5-10 jaar op (Huijbregts)
- Arbeidsmarkt “werkt niet” (Huijbregts):
 - Mismatch vraag en aanbod
 - Is nog voornamelijk aanbod gestuurd/trickle-down principe is feitelijk vraag gestuurd
- Innovatie creëert niet alleen banen, maar schrapt ook banen. Georganiseerde functiedifferentiatie is nodig om werk voor laagopgeleiden te creëren (Nijhuis)

Literatuur

- **MIT:** Innovation and the resulting "job polarization" is a recipe for major social and political strains, as the divide widens between people at the top and bottom of the economic pyramid, and technology change erodes the livelihoods of those in the middle.
- **intelligentcommunity.org:** Today's job polarization studies forecast that job growth will be concentrated in high-skilled positions. In the European Union, demand for high-skilled employees is projected to rise by more than 3.5 million as the share of high-skilled jobs increases from 29% in 2010 to about 35% in 2020. The share of jobs employing those with midlevel skills will remain steady at about 50%. But the share of jobs for the low-skilled will drop from 20% in 2010 to less than 15% in 2020.

Onze conclusie vooralsnog

Trickle-down is zeker geen automatisme als het gaat om banen, er ontstaat zelfs het gevaar dat als wij niets doen aan de onderkant van de arbeidsmarkt dat er steeds meer mensen langs de kant komen te staan, terwijl het idee is dat we iedereen nodig hebben.

Vraag 2

- Wat kan Brainport doen om er voor te zorgen dat de economische trekkracht van top-sectoren en kenniswerkers ook voor de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt duurzame ontwikkeling en werk oplevert?

Bestaande initiatieven in B2020

- Excellent onderwijs op alle niveaus
- Hogere instroom en aantrekken van technisch talent
- Flexibel werkende arbeidsmarkt
 - Regionaal arrangement voor werkzekerheid met o.a. werkgarantie voor jongeren
 - Flexibele inzet deeltijd WW
- Duurzame inzetbaarheid van de beroepsbevolking
 - Programma voor leven lang leren.

Onze (bescheiden) analyse

- People-Initiatieven B2020 70-80% gericht op bovenkant arbeidsmarkt.
- Status van de 4 initiatieven hebben we in tijdsbestek onderzoek nog onvoldoende kunnen analyseren.
- Desalniettemin geloven wij dat explicieter aandacht voor onderkant arbeidsmarkt nodig is om uiteindelijk iedereen mee te laten doen (doelstelling “bijna complete werkgelegenheid”).

Complementaire initiatieven

- Trickle-down: investeer in innovatie, dan volgen de mensen vanzelf
- Innovation-up: investeer in mensen, dan volgt de innovatie vanzelf.

Innovation-up

= de essentie van B2020 en triple-helix, maar dan gestuurd vanuit de arbeidsmarkt.

- Onderwijs moet de (toekomstige en regionale) eisen van het bedrijfsleven begrijpen en het onderwijs daarop inrichten. Iedereen informatie onderwijs.
- Bedrijfsleven moet vanaf elementair nivo toegang geven tot stage, inrichting bedrijfsopleidingen, aanpassing van werk (bijv. Job carving), inrichten levenslang leren, meester/gezel model.
- Overheid moet projecties maken van die toekomstige personeelsbehoeften, zorgdragen voor maatschappelijke opgaven en waardering om onderwijs en bedrijfsleven te ondersteunen en helpen coördineren in hun doelstellingen. Inrichten e-portfolio.